

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Akceptace s odchylkou, aneb kdy smlouva (ne)vzniká

Není tomu tak dávno, co v našich končinách platilo v souvislosti s procesem uzavírání smluv v soukromém právu jasné a přehledné pravidlo, dle něhož přijetí návrhu na uzavření smlouvy s jakýmikoli změnami bylo bez dalšího považováno za nový návrh. Tento nový návrh musel být následně původním navrhovatelem schválen, jinak smlouva platně nevznikla. Moderní doba však tento bezrozporný čas nenávratně odvála a dnes můžeme nezřídka stát před otázkou, zda příslušná smlouva byla platně uzavřena a pokud ano, pak s jakým obsahem.

RANDA HAVEL ■ LEGAL

Nový občanský zákoník účinný od 1.1.2014 nenechal v našem právním řádu kámen na kameni a v mnoha ohledech citelně promluvil i do procesu uzavírání smluv. Předchozí právní úprava dle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, vycházela z požadavku, aby si smluvní strany navzájem odsouhlasily celý obsah smlouvy[1]. Jinými slovy pokud adresát návrhu na uzavření smlouvy tento návrh zcela a bez výhrad nepřijal, smlouva nevznikla. Toto opakovaně potvrdil i Nejvyšší soud.[2]

Naproti tomu občanský zákoník účinný od 1.1.2014 vyšel z původního znění pouze částečně. V § 1740 odst. 1 a 2 je sice zachován koncept, dle kterého projev vůle obsahující změny se považuje za nový návrh, v odst. 3 téhož paragrafu ale zákonodárce nově stanovil, že *„odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky, je přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu takové přijetí nabídky neodmítne.“* Vznikl tak nový právní konstrukt odpovědi s navrhovanou úpravou, která podstatně nemění podmínky nabídky. Čímž samozřejmě vzniká výkladový problém v podobě dvou klíčových otázek, konkrétně (i) jak je definována „odchylka neměnicí podmínky nabídky“, a (ii) kdy končí běh lhůty „bez zbytečného odkladu“.

Odchylka, která podstatně nemění podmínky

Jisté vodítko k otázce kvalifikace odchylky od původního návrhu se snaží poskytnout důvodová zpráva k občanskému zákoníku, která uvádí jako konkrétní příklad nepodstatného odchýlení se akceptačního prohlášení v reakci na ofertu *„nabízím 100 ks za 1000 Kč“* odpověď *„přijímám, ale baleno bude po 10 ks“* nebo *„přijímám, platba v hotovosti“*. Zároveň odkazuje na zahraniční právní úpravy jakožto zdroje pro přijaté znění. Mimo jiné tak zmiňuje i Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT)[3], který je autorem opakovaně vydávaných Principů mezinárodních obchodních smluv. Článek 2.1.11 odst. 2 Principů[4] je přitom obsahově velice podobný zmíněnému § 1740 odst. 3 občanského zákoníku.

V komentáři k předmětnému čl. 2.1.11 odst. 2 Principů se uvádí, že výklad termínu „podstatná změna návrhu“[5] vždy závisí na okolnostech daného případu. Za okolnosti, které zpravidla, nikoli ale nezbytně pokaždé, představují podstatnou změnu nabídky, jsou považovány úpravy ujednání o ceně, způsobu placení[6], času a místa plnění, odpovědnosti smluvních stran, řešení sporu apod. Přičemž v komentovaném ustanovení Principů je jako důležitý faktor dále zmiňována skutečnost, zda

navrhované změny nevybočují z obvyklých podmínek v rámci daného druhu podnikání a jejich zahrnutí do návrhu smlouvy tak nebude pro druhou stranu překvapením. Například pokud bude v rámci akceptace nabídky do návrhu smlouvy doplněna rozhodčí doložka, v závislosti na tom, zda je její užití v příslušném odvětví standardem či nikoli, půjde buď o (i) akceptaci návrhu smlouvy (ve znění obsahujícím rozhodčí doložku), nebo o (ii) nový návrh a smlouva (prozatím) nevznikne.

S ohledem na nadále absentující soudní praxi vztahující se k problematice odchylek podstatně měnících či neměnících podmínky návrhu smlouvy lze uzavřít, že posouzení této otázky bude nadmíru záležet na konkrétní situaci. Určitě bude možné se odvolávat na inspiraci textu občanského zákoníku zahraničními právními úpravami, kromě zmíněných Principů je možno odkázat např. na rozhodovací praxi v souvislosti s čl. 19 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, jehož znění je velice blízké výše uvedenému čl. 2.1.11 odst. 2 Principů i našemu § 1740 odst. 3 občanského zákoníku. V případě spornějších otázek, z nichž některé byly zmíněny výše, ale nelze než vyčkat, jak se k jejich zodpovězení postaví soudy.

Bez zbytečného odkladu

Druhou částí podmínky dle § 1740 odst. 3 občanského zákoníku pro uzavření smlouvy navzdory jejímu přijetí s odchylkou je skutečnost, že akceptace návrhu s odchylkou nebude navrhovatelem bez zbytečného odkladu odmítnuta. Výklad tohoto předpokladu bude o něco snazší, neboť termín „bez zbytečného odkladu“ lze v našem právním řádu nalézt na mnoha místech[7] a opakovaně se k němu vyjadřovala i soudní praxe.

Nejvyšší soud tak v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2869/2007 ze dne 12.6.2008 judikoval, že *„Přijetím návrhu „bez zbytečného odkladu“ se rozumí akceptace v době, během níž oblát může s přihlédnutím k povaze a složitosti navrhované smlouvy (dohody) - objektivně vzato - náležitě uvážit, jak bude na návrh reagovat.“* V posuzovaném případě zaměstnanec doručil zaměstnavateli návrh na rozvázání pracovního poměru dohodou, který žalovaná zaměstnavatelka přijala až po uplynutí třiceti devíti dní. Zaměstnanec se v následném soudním sporu domáhal trvání svého pracovního poměru s tím, že návrh na ukončení pracovního poměru měl být ve smyslu ustanovení § 244 odst. 2 zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, přijat bez zbytečného odkladu.[8] S argumentací žalobce se Nejvyšší soud ztotožnil, když dále uvedl, že *„(...) k přijetí žalobcova návrhu „bez zbytečného odkladu“ mohlo dojít jen tehdy, kdyby konkrétní okolnosti případu - objektivně vzato - žalované neumožňovaly, aby se dříve rozhodla, jak bude na návrh na dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 28.2.2005 reagovat.“*

V podobném duchu se již dříve vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu IV. ÚS 314/05 ze dne 18.4.2006, kdy deklaroval, že *„Pojem „bez zbytečného odkladu“ užitý v ustanovení § 529 odst. 2 občanského zákoníku[9] je pojmem vágním a je třeba jej vykládat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. V každém konkrétním případě je však vždy třeba zkoumat, zda dlužník bezodkladně využil všechny možnosti pro splnění této povinnosti, případně jaké skutečnosti mu v tom bránily.“*

I díky existenci relativně konstantní rozhodovací praxe soudů nebude výklad termínu „bez zbytečného odkladu“ vzbuzovat mnoho otázek. Je zřejmé, že délka této lhůty se bude odvíjet od skutkových okolností, vztahujících se ke konkrétní ofertě. Akceptovat smlouvu o výstavbě čítající včetně příloh stovky stran jistě potrvá déle než akceptovat smlouvu v rozsahu dvou odstavců o koupi použitého jízdního kola. V každém případě ale lze vřele doporučit neotálet s reakcí na návrh na uzavření smlouvy, neboť na ještě donedávna platící zásadu, že mlčení souhlas nezakládá, se alespoň v rámci našeho právního řádu již nějakou dobu nelze bezvýhradně spoléhat.

Kdy smlouva (ne)vzniká

V úvodu tohoto článku nastíněný scénář, jenž nechával čtenáře pochybovat, zda ona blíže nespecifikovaná smlouva vznikla či nikoli, se samozřejmě uplatní spíše v těch případech, kterým nepředcházely opakované výměny návrhů smluv mezi právními zástupci smluvních stran, po jejichž úspěšném absolvování se všichni zúčastnění sejdou u kulatého stolu, kde svými podpisy stvrdí svou opravdovou vůli být ve smlouvě sjednanými podmínkami vázáni. Ve všech ostatních případech, kdy smlouva ani nemusí být nakonec uzavírána v písemné podobě, se do finálního návrhu může dostat drobná úprava, jež smlouvu určitým způsobem změní. A pokud takto upravené znění nebude bezodkladně odmítnuto, nezbyvá, než aby soud rozhodl, zda šlo o změnu podstatnou či nikoli. Předcházet takovéto zajisté nepříjemné situaci, jež udržuje účastníky v nejistotě, zda se jejich vzájemné vztahy řídí smlouvou či nikoli, přitom nemusí být nikterak složité.

Standardním postupem v rámci prevence možných sporných situací je důsledné vyloučení aplikovatelnosti § 1740 odst. 3 občanského zákoníku na návrh smlouvy, a to již od počátku jednání. Další variantou pak je možnost dát s poukazem na § 1726 větu druhou občanského zákoníku[10] druhé straně zřejmě najevo, že v určitých (sporných) otázkách si přejete dosáhnout shody, jinak k uzavření smlouvy nedojde. Vzhledem k možnosti stran upravovat si kontraktační proces způsobem zákonem nepředvídaným, lze uvažovat i o omezení možnosti modifikace návrhu smlouvy nebo o vytvoření vlastních obchodních podmínek, jež by pravidla kontraktačního procesu výslovně upravovaly. Čímž bychom ale otevírali další kapitolu, jejíž rozsah by už byl nad zamýšlený rámec tohoto příspěvku.

Mgr. Adam Janovác,
advokát

[ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

Truhlářská 13-15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 537 500 - 501

Fax: +420 222 537 510

e-mail: office.prague@randalegal.com

[1] § 44 odst. 2 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník.

[2] např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 ICdo 28/2016 ze dne 30.3.2017: „Jakkoliv mlčení nebo nečinnost samy o sobě neznamenají přijetí návrhu (§ 44 odst. 1 věta druhá obč. zák.), podepsání návrhu smlouvy oblatem je komisivním jednáním, tedy činností (nikoliv nečinností); dohodnou-li se na tom smluvní strany, může být přijetí písemného návrhu smlouvy účinné i mezi nepřítomnými k okamžiku, kdy oblát návrh na uzavření smlouvy, jemu doručený, podepíše.“

[3] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[4] Do dnešního dne Principy mezinárodních obchodních smluv existují ve čtyřech vydáních,

konkrétně z let 1994, 2004, 2010 a 2016, přičemž s ohledem na dobu přípravy občanského zákoníku zde je odkazováno na verzi z roku 2010.

[5] V anglickém znění „materially alters“.

[6] Srov. se zněním důvodové zprávy k § 1740 občanského zákoníku, kde je odchylka týkající se způsobu platby považována za nepodstatnou.

[7] např. § 69 odst. 1 a § 70 odst. 1 zákoníku práce, § 226 odst. 1 insolvenčního zákona, § 33 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964, občanský zákoník, aj.

[8] § 244 odst. 2 zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce: „Návrh na uzavření smlouvy je třeba přijmout ve lhůtě určené navrhovatelem. Není-li lhůta určena, je třeba návrh přijmout ihned, jedná-li účastníci přímo; jinak je třeba jej přijmout bez zbytečného odkladu. Návrh je přijat okamžikem, kdy přijetí návrhu došlo navrhovateli.“

[9] zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník

[10] § 1726 věta druhá občanského zákoníku: „Dala-li však některá ze stran již při uzavírání smlouvy najevo, že dosažení shody o určité náležitosti je předpokladem uzavření smlouvy, má se za to, že smlouva uzavřena nebyla; tehdy ujednání o ostatních náležitostech strany nezavazuje, ani byl-li o nich vyhotoven zápis.“

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)